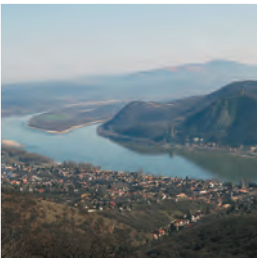

KÖZPONTI
STATISZTIKAI
HIVATAL

PEST MEGYE SZÁMOKBAN

2013

Tartalom

Főbb jellemzők	2
1. Népeség, népmozgalom	4
2. Munkaerőpiac	6
3. Egészségügy, baleset	8
4. Szociális ellátás	10
5. Oktatás, kultúra	12
6. GDP, kutatás-fejlesztés	14
7. Gazdasági szervezetek, beruházás	16
8. Mezőgazdaság	18
9. Ipar, építőipar	20
10. Lakás	22
11. Turizmus, kereskedelem, vendéglátás	24
12. Környezet, infrastruktúra	26
Pest megyei portré	28
Adottságok	28
Társadalom	30
Gazdaság	32
Kiemelt értékünk	35
Dunakanyar – a turisták és természetjárók „Mekkája”	35

Jelmagyarázat

- A megfigyelt statisztikai jelenség nem fordult elő.
- 0 A mutató értéke olyan kicsi, hogy kerekítve zérust ad.
- .. Az adat nem ismeretes.
- + Előzetes adat.
- ... Nem közölhető adat.

Megjegyzések

A 2013. évi adatok általában előzetesek.

A kiadványban felhasznált adatok csoportosítása mindig az adott év január 1-jei állapotának megfelelő területi beosztás szerint történt.

A részadatok összegei a kerekítések miatt eltérhetnek az összesen adatoktól.

A százalék- és viszonyszámok kiszámítása kerekítés nélküli adatok alapján történt.

A módszertani információk és a fogalmak magyarázata megtalálható a Központi Statisztikai Hivatal honlapján.

		Pest megye	
BP	Budapest	Megyeszékhely	–
BÁ	Bács-Kiskun	Terület, km ²	6 391
		Települések száma ^{a)}	187
BA	Baranya	Ebből: város ^{a)}	54
BÉ	Békés	Népesség, ezer fő ^{a)}	1 221
		Városi népesség aránya, % ^{a)}	69,3
BO	Borsod-Abaúj-Zemplén	Népsűrűség, fő/km ²	191
		Foglalkoztatási arány, % ^{b)}	53,7
CS	Csongrád	Munkanélküliségi ráta, % ^{b)}	9,3
FE	Fejér	Alkalmazásban állók havi nettó átlagkeresete, forint ^{b)}	139 938
GY	Győr-Moson-Sopron	Öregségi átlagnyugdíj, forint ^{a)}	118 851
		Tízezer lakosra jutó működő kórházi ágy ^{b)}	28
HA	Hajdú-Bihar	Középiskolai tanulók száma a nappali oktatásban, fő ^{b)}	27 709
HE	Heves	Felsőfokú alap- és mesterképzésben részt vevők száma, fő ^{b) c)}	33 296
JÁ	Jász-Nagykun-Szolnok	Egy főre jutó GDP, ezer forint ^{d)}	2 346
KO	Komárom-Esztergom	A kutatás-fejlesztés ráfordításai a GDP százalékában ^{d)}	0,43
NÓ	Nógrád	Ezer lakosra jutó regisztrált vállalkozások száma ^{e)}	154
		Egy főre jutó beruházás, ezer forint ^{d)}	286
PE	Pest	Termőterület, ezer hektár ^{f)}	492
SO	Somogy	Egy főre jutó ipari termelés, ezer forint ^{b)}	1 713
SZ	Szabolcs-Szatmár-Bereg	Tízezer lakosra jutó épített lakás ^{b)}	12
		Kereskedelmi szálláshelyen eltöltött vendégéjszaka, ezer ^{b)}	840
TO	Tolna	Ezer lakosra jutó személygépkocsi ^{e)}	356
VA	Vas	Ezer lakosra jutó internet-előfizetés ^{b)}	234
VE	Veszprém	Autópályák, autóutak, km ^{b)}	223
		Működtetett vasútvonalak, km ^{d)}	581
ZA	Zala		

a) 2014. január 1-jei adat.

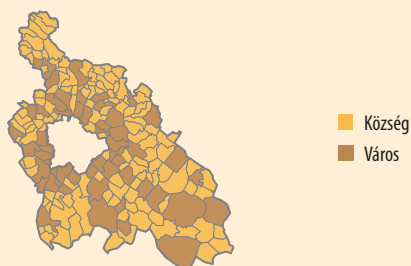
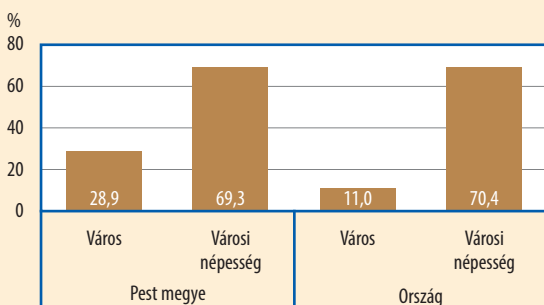
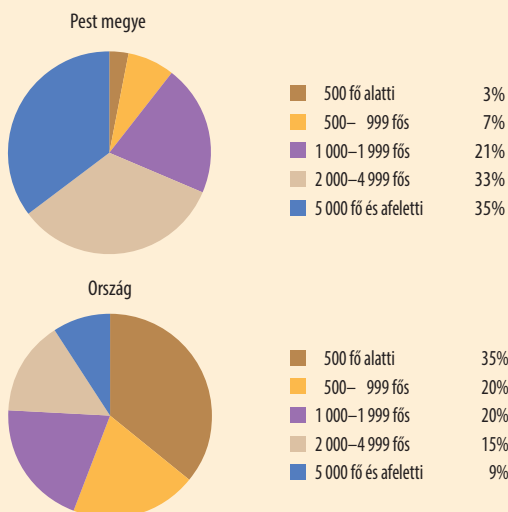
b) 2013. évi adat.

c) A megyében állandó lakóhellyel rendelkezők adata.

d) 2012. évi adat.

e) 2013. december 31-ei adat.

f) 2013. május 31-ei adat.

1. ábra A megye települései, 2014. január 1.**2. ábra** A városok és a városi népesség aránya, 2014. január 1.**3. ábra** A települések megoszlása népességnagyság-kategóriák szerint, 2013. január 1.

1. Népeség, népmozgalom

1.1. tábla A lakónépeség* alakulása és a főbb népmozgalmi események

Megnevezés	2011	2012	2013
Lakónépeség, január 1., ezer fő			
Férfi	597	585	588
Nő	641	628	631
Összesen	1 238	1 213	1 218
Ebből:			
megyeszékhelyen	–	–	–
többi városban	813	794	798
községekben	425	419	420
A lakónépeség korösszetétele, január 1., %			
14 évesek és fiatalabbak	17	17	17
15–64 évesek	69	69	68
65 évesek és idősebbek	14	15	15
Főbb népmozgalmi adatok			
Élvezületés, fő	11 828	11 915	11 563
Halálozás, fő	13 648	14 078	13 812
Házasságkötés, eset	4 455	4 447	4 433
Belföldi vándorlási különbözet, fő	6 947	5 154	4 384

1.2. tábla A születéskor várható átlagos élettartam

(év)			
Nem	1990	2001	2012
Férfi	63,81	68,68	71,94
Nő	73,33	76,54	78,22

1.3. tábla Átlagéletkor

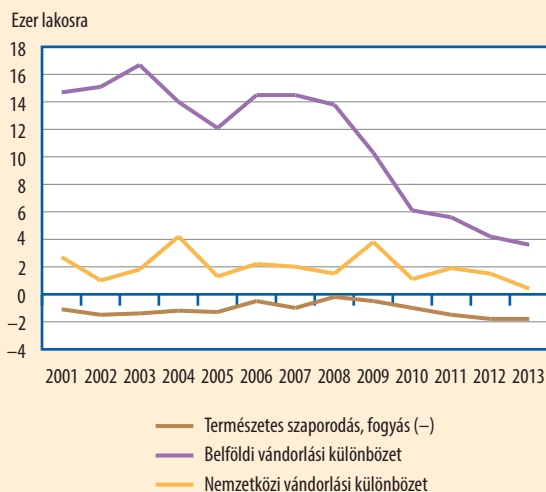
(év)			
Nem	1990	2001	2013
Férfi	34,9	36,2	38,1
Nő	38,1	39,8	41,8

* A 2011. január 1-jei lakónépeség a 2001. évi népszámlálás alapján, a 2012. és 2013. január 1-jei lakónépeség a 2011. évi népszámlálás alapján továbbvezetett adat.

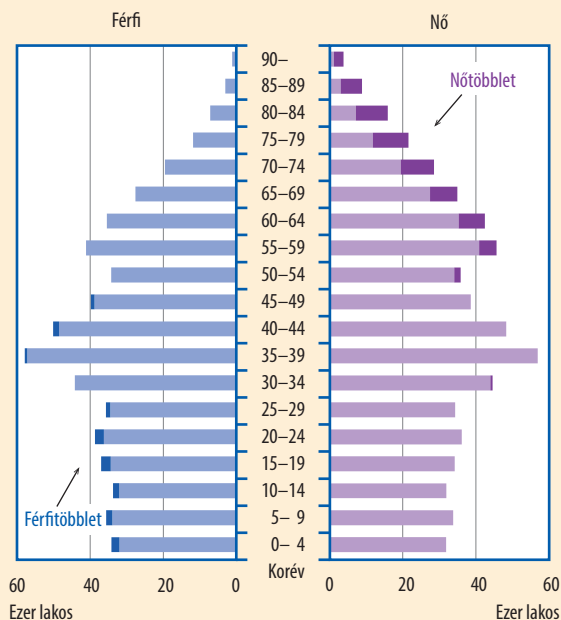
1. Ezer lakosra jutó természetes fogyás, 2013

(‰)

1.1. ábra A népességszámot alakító népmozgalmi események arányszámai

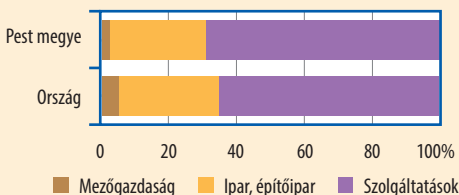
1.2. ábra A népesség száma nem és életkor szerint, 2013. január 1.

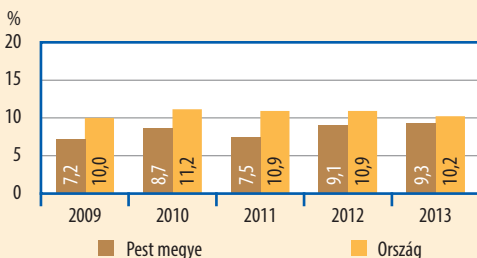
2.1. tábla A 15–74 éves népesség gazdasági aktivitása*

Megnevezés	2011	2012	2013
Foglalkoztatott, ezer fő	506,3	513,1	519,9
Ebből:			
középfokú végzettségű	333,4	338,5	335,5
diplomás	115,7	121,6	132,7
férfi	277,2	276,9	281,8
Munkanélküli, ezer fő	41,2	51,3	53,2
Ebből:			
legalább egy éve munkát keres	23,8	27,5	31,4
férfi	25,5	33,0	32,5
Gazdaságilag nem aktív, ezer fő	412,7	399,1	394,3
Ebből:			
szeretne dolgozni	42,6	36,7	37,3
nappali tagozatos tanuló	96,0	98,2	94,9
Aktivitási arány, %	57,0	58,6	59,2
Foglalkoztatási arány, %	52,7	53,3	53,7
Munkanélküliségi ráta, %	7,5	9,1	9,3

2.1. ábra A foglalkoztatottak megoszlása összevont nemzetgazdasági ágak szerint, 2013*

2.2. ábra A 15–74 éves népesség munkanélküliségi rátája*

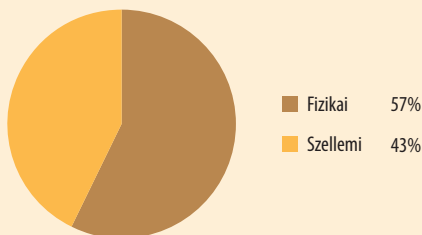
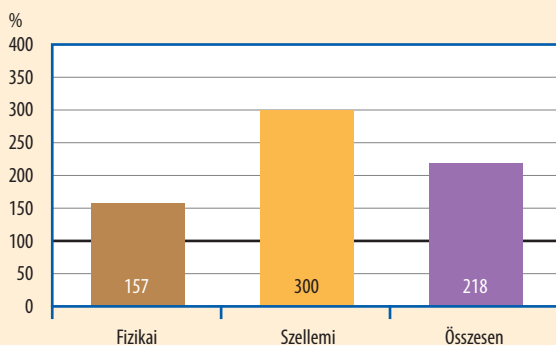
* A KSH munkaerő-felmérése alapján.

2. A 15–74 éves népesség foglalkoztatási aránya, 2013

(%)

2.2. tábla Havi bruttó átlagkereset állománycsoportok szerint*

Állománycsoport	2011	2012	2013
Forint/hó			
Fizikai foglalkozású	135 319	147 909	153 625
Szellemi foglalkozású	267 428	279 257	294 356
Összesen	191 744	204 936	213 645
Előző év=100,0			
Fizikai foglalkozású	105,6	109,3	103,9
Szellemi foglalkozású	104,0	104,4	105,4
Összesen	104,9	106,9	104,2

2.3. ábra A teljes munkaidőben alkalmazásban állók számának megoszlása állománycsoportonként, 2013***2.4. ábra** A teljes munkaidőben alkalmazásban állók bruttó átlagkeresete a minimálbér százalékában állománycsoportonként, 2013*

* Az évközi intézményi munkaügyi-statisztikai adatgyűjtési rendszer alapján.

3.1. tábla Háziiorvosi, házi gyermekorvosi ellátottság

Megnevezés	2000	2011	2012
Háziiorvos és házi gyermekorvos összesen	650	667	668
Egy háziiorvosra és házi gyermekorvosra jutó lakos, fő	1 649	1 867	1 824
Egy háziiorvosra jutó betegforgalom	10 154	11 642	11 604
Egy házi gyermekorvosra jutó betegforgalom ^{a)}	7 148	7 645	7 058

^{a)} Tanácsadás nélkül.

3.2. tábla Fekvőbeteg-ellátás

Megnevezés	2000	2012	2013
Működő kórházi ágyak száma	4 227	3 419	3 419
Működő kórházi ágyak tízezer lakosra jutó száma	41	28	28
Elbocsátott betegek száma, ezer	112	103	108
Ápolás átlagos tartama, nap	10	9	9
Ágykihasználás, %	76	75	79
Egynapos kórházi ellátás, ezer eset	..	19	21

3.3. tábla A járóbeteg-szakellátás leglátogatottabb rendeléseinek főbb adatai, 2012* (ezer)

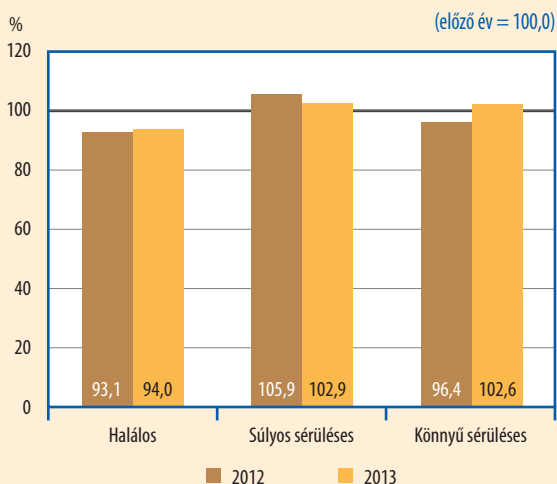
Megnevezés	Megjelenési eset	Beavatkozás	Teljesített szakorvosi munkaóra
Belgyógyászat	258	692	75
Sebészet	249	767	50
Képkalkító diagnosztika	459	1 305	103
Laboratóriumi diagnosztika	803	12 838	31
Fizioterápia	590	3 378	2
Reumatológia	216	1 420	62
Tüdőgyógyászat	377	712	40
Fül-, orr-, gégegyógyászat	211	716	44
Szemészet	223	1 201	48

* A MÁV adataival együtt. Az adatok csak a magyar biztosítás alapján végzett ellátásokat tartalmazzák.

3. A balesetet szenvedett személyek számának változása 2012 és 2013 között (%)

3.4. tábla Személy sérüléses közúti közlekedési balesetek és a balesetet szenvedett személyek

Megnevezés	2000	2012	2013
Balesetek			
Halálos	133	67	63
Súlyos sérüléses	775	415	427
Könnyű sérüléses	1 103	1 085	1 113
Összesen	2 011	1 567	1 603
Balesetet szenvedett személyek			
Meghalt	153	77	72
Súlyosan megsérült	1 011	486	544
Könnyen megsérült	1 720	1 506	1 594
Összesen	2 884	2 069	2 210

3.1. ábra A közlekedési balesetek számának alakulása**3.5. tábla** Munkabalesetek

Megnevezés	2000	2012	2013
Összesen	1 695	1 679	1 726
Ebből:			
halálos	14	7	9
csonkulásos	25	27	20
súlyos	26	16	17

4.1. tábla A nyugdíjban, ellátásban, járadékban és egyéb járandóságban részesülők, január

Megnevezés	2012	2013	2014
Ellátottak száma, fő			
Összesen	312 197	309 931	304 878
Ebből:			
öregségi nyugdíj	222 051	228 445	233 978
megváltozott munkaképességűeknek járó ellátás	40 842	38 520	36 848
Havi teljes ellátás átlagos összege, forint/fő			
Összesen	97 642	105 542	108 646
Ebből:			
öregségi nyugdíj	106 865	115 498	118 851
megváltozott munkaképességűeknek járó ellátás	65 442	69 396	69 846

4.2. tábla Bölcsődei ellátás, december 31.

Megnevezés	2011	2012	2013
Működő bölcsőde	65	68	72
Működő férőhely	3 220	3 414	3 756
Kisgyermeknevelő	594	635	673

4.3. tábla Alap- és nappali ellátásban részesülők

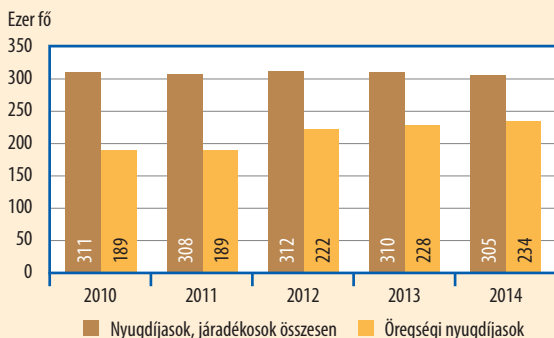
Megnevezés	2011	2012	2013
Idősek nappali ellátása	1 328	1 342	1 346
Szociális étkeztetés	7 195	9 905	9 157
Házi segítségnyújtás	2 892	5 073	5 135

4.4. tábla Gyermekvédelmi szakellátásban részesülők

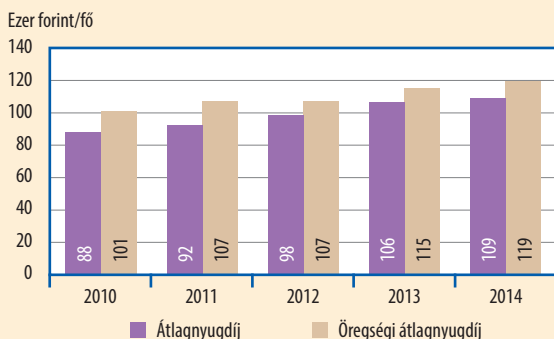
Megnevezés	2011	2012	2013
Gyermekotthonban nevelt kiskorú	347	377	368
Nevelőszülőnél nevelt kiskorú	1 379	1 411	1 445
Ápolást, gondozást nyújtó intézményben nevelt kiskorú	–	1	16
18 éves és idősebb gondozott	369	387	394
Összesen	2 095	2 176	2 223

4. Öregségi nyugdíjasok a népesség százalékában, 2014. január

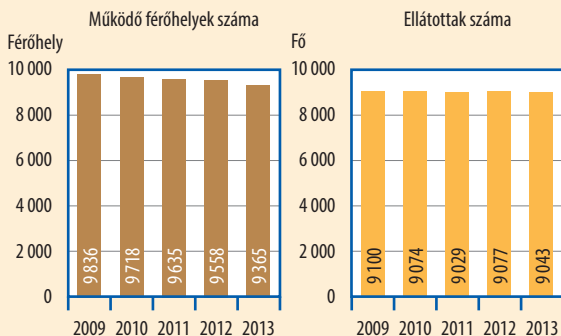
4.1. ábra A nyugdíjban, ellátásban, járadékban és egyéb járandóságban részesülők száma, január*

4.2. ábra Átlagnyugdíjak, január*

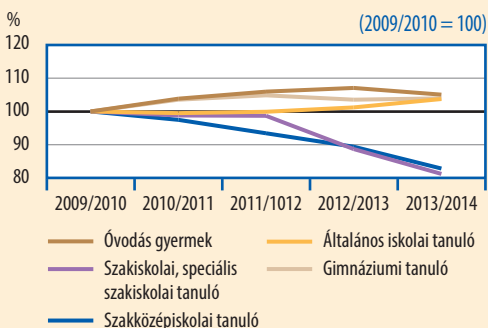
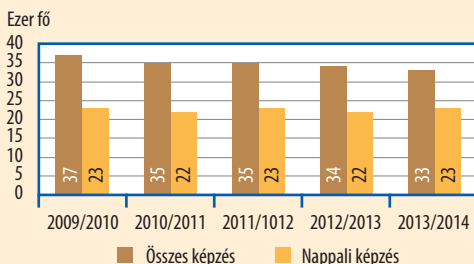
4.3. ábra A tartós és az átmeneti elhelyezést nyújtó intézmények főbb adatai

* A nyugdíjrendszer 2012. évi átalakítása miatt a 2012 előtti és utáni időszak adatainak összehasonlíthatósága erősen korlátozott.

5.1. tábla A köznevelési intézmények főbb adatai a nappali oktatásban, 2013/2014

Intézmény	Feladatellátási hely	Gyermek, tanuló	Egy gyermek-csoportra/ osztályra	Egy pedagógusra
			jutó gyermek, tanuló	
Óvoda	502	46 600	23	11
Általános iskola	385	98 747	22	11
Szakiskola, speciális szakiskola	46	6 947	21	11
Gimnázium	79	16 887	30	11
Szakközépiskola	60	10 822	25	10

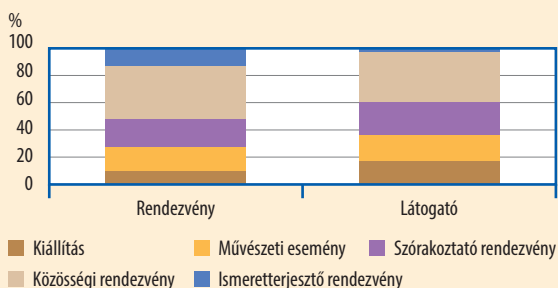
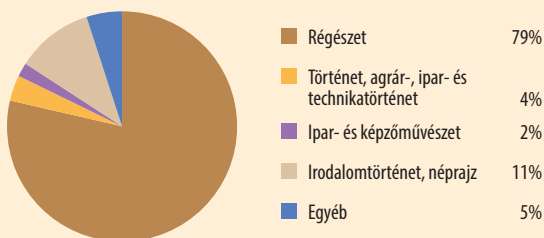
5.1. ábra Óvodai nevelésben, iskolai oktatásban részesülők a nappali oktatásban

5.2. ábra A felsőfokú alap- és mesterképzésben részt vevő hallgatók száma*

* A megyében állandó lakóhellyel rendelkezők. A főiskolai szintű, az egyetemi szintű és az osztatlan képzésben részt vevőkkel együtt.

5. Az ezer lakosra jutó általános iskolai tanulók száma a nappali oktatásban, 2013/2014

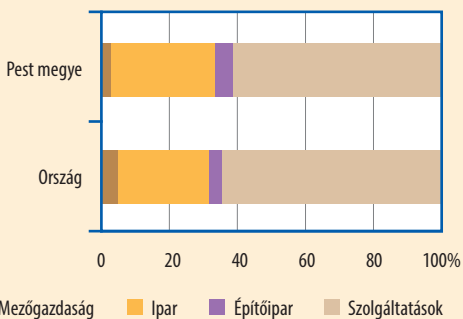
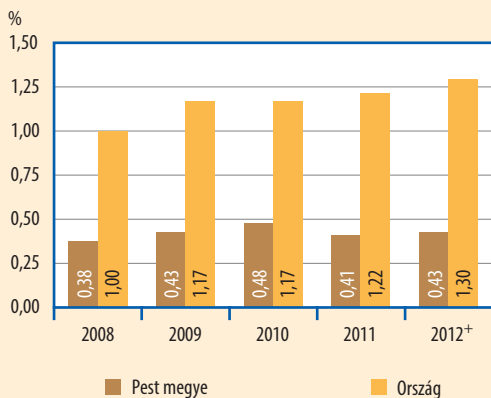
5.2. tábla A kulturális intézmények főbb adatai

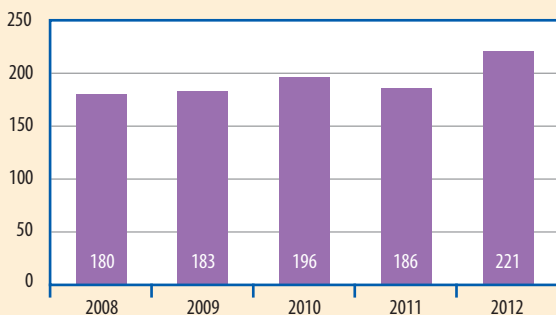
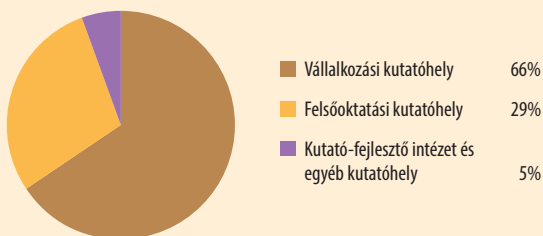
Megnevezés	2011	2012	2013
Közművelődési intézmények			
Száma	199	216	229
Rendezvények száma	10 237	10 175	11 740
Látogatók száma, ezer	1 945	2 146	2 021
Muzeális intézmények			
Száma	59	65	62
Kiállítások száma	287	302	273
Látogatók száma, ezer	690	709	672
Települési könyvtárak			
Szolgáltatóhelyek száma	188	187	170
Beiratkozott olvasók száma, ezer	146	146	143
Könyvtári egységek száma, ezer	4 072	4 052	3 992
Kölcsönzött könyvtári egységek száma, ezer	2 687	2 716	2 590

5.3. ábra Közművelődési intézmények rendezvényeinek és látogatóinak megoszlása, 2013**5.4. ábra A múzeumok leltározott tárgyi állományának megoszlása gyűjtemények szerint, 2013**

6.1. tábla A bruttó hazai termék alakulása

Megnevezés	2000	2005	2011	2012 ⁺
GDP piaci beszerzési áron, milliárd forint	1 052	2 234	2 905	2 852
Egy főre jutó GDP				
Ezer forint	990	1 941	2 340	2 346
Az országos átlag százalékában	77	89	84	83

6.1. ábra A bruttó hozzáadott érték megoszlása
főbb nemzetgazdasági ágak szerint, 2012⁺6.2. ábra A kutatás-fejlesztés ráfordításai
a GDP százalékában6. Egy főre jutó GDP vásárlóerő-paritáson az EU-27 átlagának százalékában, 2012⁺

6.3. ábra A kutató-fejlesztő helyek száma**6.4. ábra** A kutató-fejlesztő helyek számának megoszlása szektorok szerint, 2012**6.2. tábla** A kutató-fejlesztő helyeken dolgozók létszáma

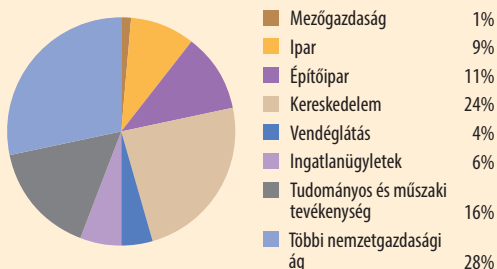
Megnevezés	2010	2011	2012
Tényleges létszám	2 449	2 384	2 569
Ebből: kutató-fejlesztő	1 448	1 453	1 652
segédszemélyzet	571	508	444
Az MTA tagja és a tudomány doktora vagy kandidátusa, PhD-, DLA-fokozattal rendelkező	481	494	665
Számított létszám ^{a)}	1 673	1 731	1 814
Ebből: kutató-fejlesztő	977	1 020	1 155
segédszemélyzet	388	407	342

^{a)} A kutatásra, kísérleti fejlesztésre fordított munkaidő arányában teljes munkaidejű dolgozókra átszámított adatok.

7.1. tábla A regisztrált gazdasági szervezetek száma, december 31.

Megnevezés	2011	2012	2013
Társas vállalkozás	87 587	89 707	91 651
Ebből:			
korlátolt felelősségű társaság	56 395	59 248	61 383
részvénytársaság	471	494	507
betéti társaság	29 169	28 440	28 220
Önálló vállalkozó	92 816	93 810	96 363
Ebből:			
főfoglalkozású	37 614	37 688	38 995
mellékfoglalkozású	37 745	38 829	40 208
Vállalkozás összesen	180 403	183 517	188 014
Nonprofit szervezet	9 780	10 103	10 207
Költségvetési és egyéb szervezet	1 681	1 630	1 352
Összesen	191 864	195 250	199 573

7.1. ábra A regisztrált társas vállalkozások megoszlása nemzetgazdasági ágak szerint, 2013. december 31.

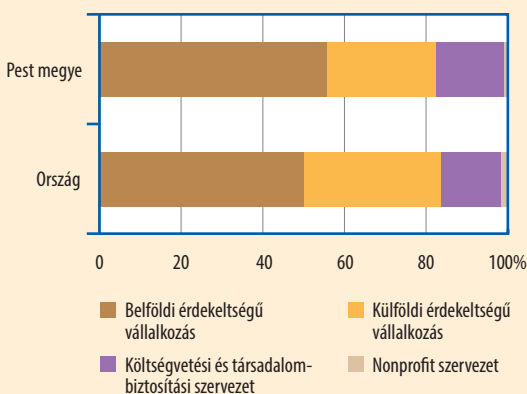
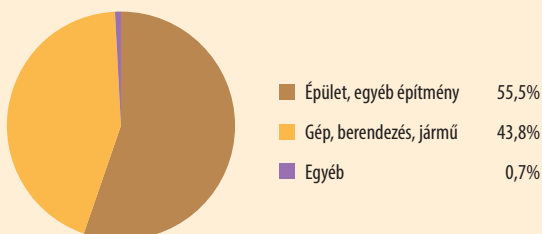
7.2. tábla A regisztrált társas vállalkozások száma létszám-kategória szerint, december 31.

Létszám-kategória, fő	2011	2012	2013
0– 9	83 337	85 441	87 369
10– 49	3 658	3 659	3 685
50–249	512	526	522
250–	80	81	75
Összesen	87 587	89 707	91 651

7. Ezer lakosra jutó regisztrált vállalkozás, 2013. december 31.

7.3. tábla A beruházások* teljesítményértéke és volumenindexe a kiemelt nemzetgazdasági ágakban, 2012

Nemzetgazdasági ág	Milliárd forint	Előző év = 100,0
Mezőgazdaság	11,6	96,3
Ipar	131,0	89,4
Kereskedelem	42,9	84,0
Szállítás és raktározás	77,6	119,6
Információ és kommunikáció	11,5	75,9
Ingatlanügyletek	12,5	73,3
Adminisztratív szolgáltatás	9,5	118,2
Közigazgatás	13,9	129,0

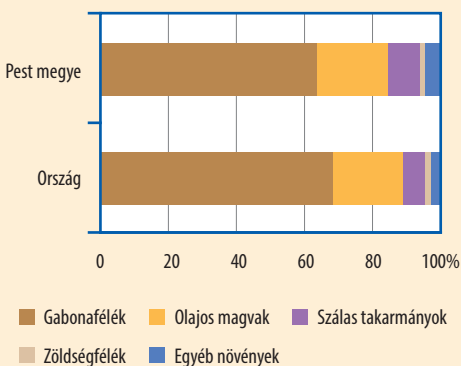
7.2. ábra A beruházások megoszlása* gazdálkodási forma szerint, 2012**7.3. ábra** A beruházások megoszlása* anyagi-műszaki összetétel szerint, 2012

* A beruházás helye szerint.

8.1. tábla A földterület művelési ágak szerint, május 31.

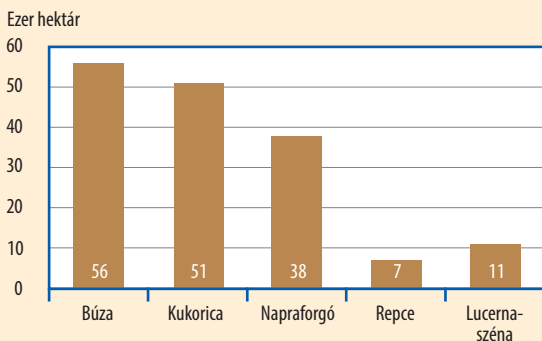
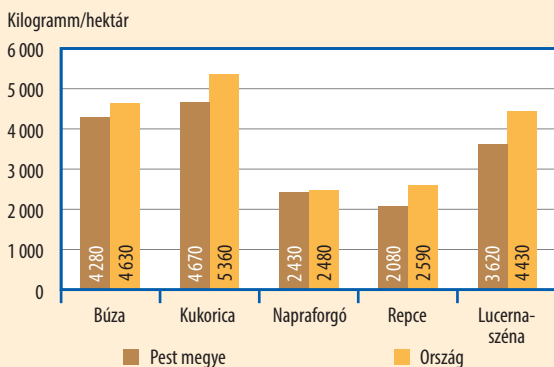
Művelési ág	2000	2013	
	hektár	2000=100,0	
Szántó	267 619	250 679	93,7
Konyhakert	12 011	10 008	83,3
Gyümölcsös	11 104	9 836	88,6
Szőlő	7 097	3 051	43,0
Gyep	45 626	43 675	95,7
Mezőgazdasági terület	343 457	317 249	92,4
Erdő	154 452	165 007	106,8
Nádas	3 491	3 580	102,5
Halastó	6 611	6 541	98,9
Termőterület	508 011	492 377	96,9
Művelés alól kivett terület	89 412	107 437	120,2
Összesen	597 423	599 814	100,4

8.1. ábra A főbb szántóföldi növénycsoportok aránya a vetésterületből, 2013. május 31.

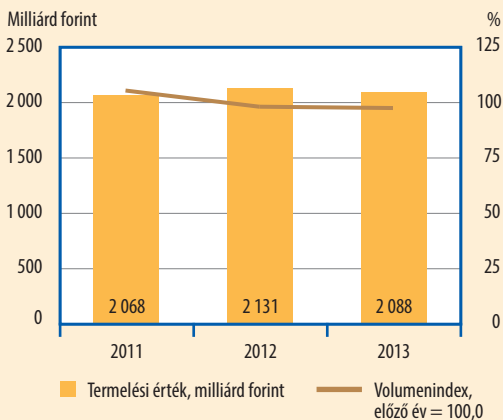
8. A mezőgazdaság aránya a bruttó hozzáadott értékből, 2012 (%)

(%)

8.2. ábra A főbb szántóföldi növények betakarított területe, 2013**8.3. ábra** A főbb szántóföldi növények termésátlaga, 2013**8.2. tábla** Az állattenyésztés főbb mutatói, 2013. december 1.

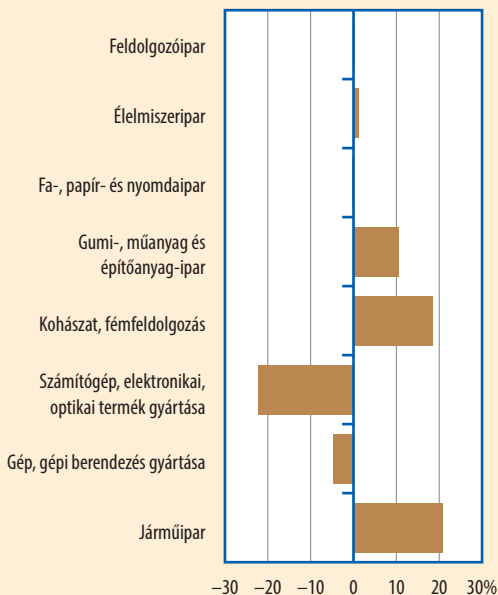
Megnevezés	Szarvasmarha	Sertés	Juh	Tyúk
Főbb gazdasági haszonállatfajok állománya				
Pest megye, ezer egyed	67	88	75	1 946
Az országos százalékában	8,7	3,0	6,1	6,8
Száz hektár mezőgazdasági területre jutó egyed				
Pest megye	21	28	24	614
Ország	14	55	23	536

9.1. ábra Az ipari termelés értéke és volumenindexe*

* A 4 főnél többet foglalkoztató vállalkozások telephely szerinti adatai alapján.

9.2. ábra A főbb feldolgozóipari ágazatok termelési volumenének változása az előző évhez képest, 2013*

* A 49 főnél többet foglalkoztató vállalkozások székhely szerinti adatai alapján.

9. Egy főre jutó ipari termelés értéke, 2013*

(ezer forint)

* A 4 főnél többet foglalkoztató vállalkozások telephely szerinti adatai alapján.

KO 7 351

GY 5 859

FE 4 476

VA 3 208

BO 3 076

JÁ 2 984

HE 2 821

BA 2 807

HU 2 391

VE 2 157

BP 2 044

ZA 2 023

PE 1 713

CS 1 641

TÓ 1 592

SÓ 1 379

HA 1 287

BÉ 1 010

SZ 980

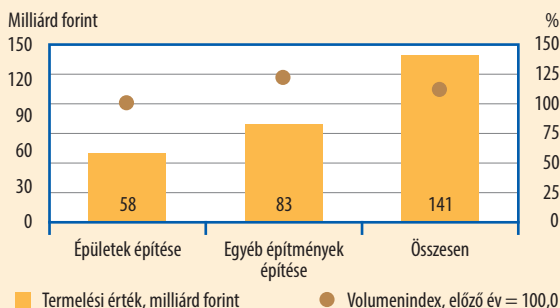
NÓ 845

BA 841

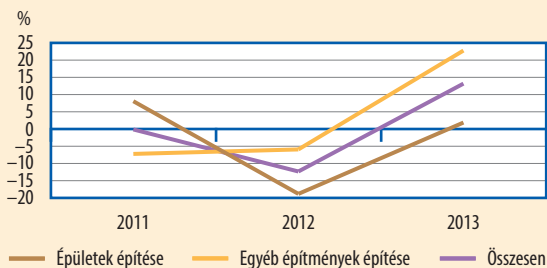
9.1. tábla A feldolgozóipar főbb ágazatainak jellemzői, 2013*

Ágazat	Termelés	Alkalmazás- ban állók	Export részaránya az összes értékesítésből
	megoszlása		(%)
Feldolgozóipar	100,0	100,0	68,1
Ebből:			
élelmiszeripar	19,8	15,7	31,7
fa-, papír- és nyomdaipar	6,8	7,4	71,3
gumi-, műanyag és építőanyag- ipar	12,7	12,1	71,3
kohászat, fémfeldolgozás	6,8	8,8	55,5
számítógép, elektronikai, optikai termék gyártása	15	17,2	81,5
gép, gépi berendezés gyártása	7,1	5,2	85,8
járműipar	20,9	15,9	90,0

* A 49 főnél többet foglalkoztató vállalkozások székhely szerinti adatai alapján.

9.3. ábra Az építőipari termelés értéke és volumenindexe, 2013*

* A 4 főnél többet foglalkoztató vállalkozások székhely szerinti adatai alapján.

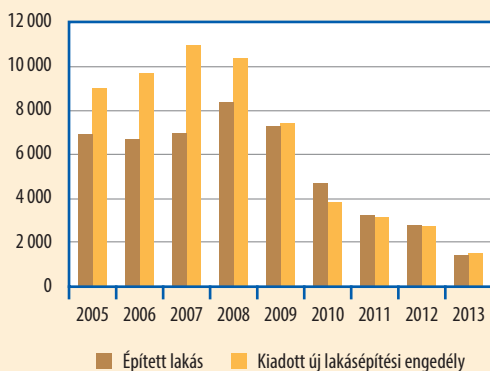
9.4. ábra Az építőipari termelés volumenének változása az előző évhez képest*

* A 4 főnél többet foglalkoztató vállalkozások székhely szerinti adatai alapján.

10.1. tábla Lakásállomány, laksűrűség, január 1.

Megnevezés	2012	2013	2014
Lakásállomány	474 780	477 388	478 662
Ebből:			
1 szobás	34 223	34 276	34 286
2 szobás	144 561	144 819	144 949
3 szobás	152 641	153 370	153 710
4 és több szobás	143 355	144 923	145 717
Száz lakásra jutó személy	256	253	255

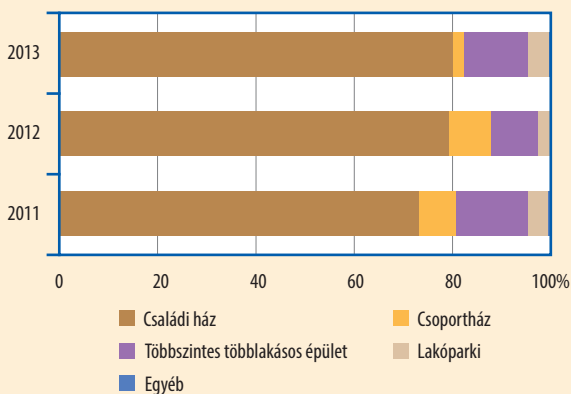
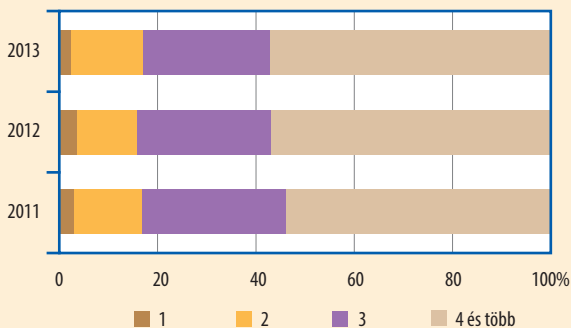
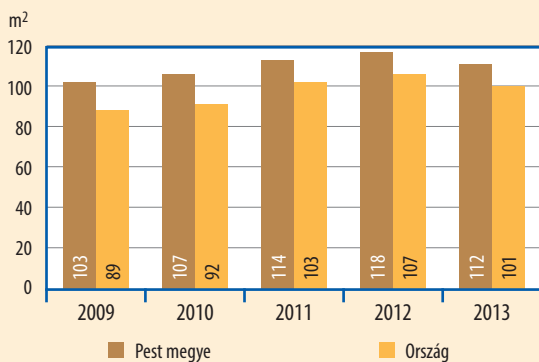
10.1. ábra Az épített lakások és a kiadott építési engedélyek számának alakulása

10.2. tábla Az épített és a megszűnt lakások

Megnevezés	2011	2012	2013
Épített lakások száma	3 272	2 788	1 414
Ebből:			
természetes személy által	2 142	2 072	892
vállalkozás által	1 071	680	441
Átlagos alapterület, m ²	114	118	112
Megszűnt lakások száma	246	180	140

10. Tízezer lakosra jutó épített lakás, 2013

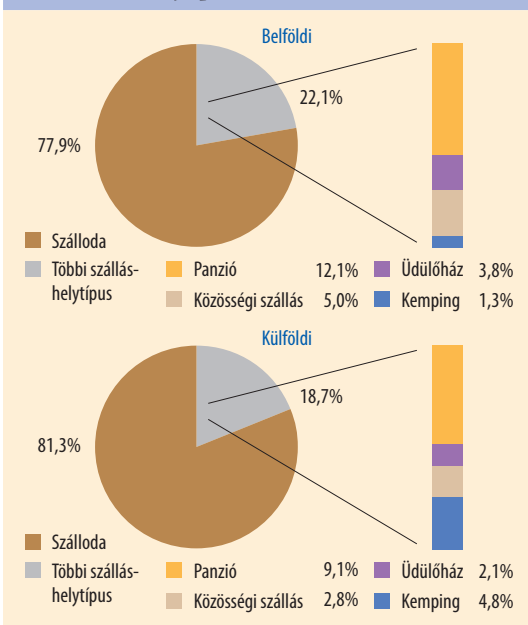
10.2. ábra Az épített lakások megoszlása építési forma szerint**10.3. ábra** Az épített lakások megoszlása szobaszám szerint**10.4. ábra** Az épített lakások átlagos alapterülete

11.1. tábla A szálláshelyek kapacitása és vendégforgalma

Megnevezés	2011	2012	2013
Kereskedelmi szálláshelyek			
Egységek száma ^{a)}	153	148	155
Férőhelyek száma ^{a)}	15 955	16 067	12 277
Vendégek száma	390 260	405 852	437 462
Ebből: külföldi	116 217	114 933	119 718
Vendégéjszakák száma	735 795	775 776	839 545
Ebből: külföldi	222 795	218 765	231 137
Egyéb szálláshelyek			
Vendéglátók száma ^{b)}	530	483	483
Férőhelyek száma ^{b)}	3 710	3 192	3 320
Vendégek száma	26 512	26 726	26 602
Ebből: külföldi	2 816	3 268	3 194
Vendégéjszakák száma	79 193	79 809	74 376
Ebből: külföldi	11 096	10 455	12 362

^{a)} Július 31-én.^{b)} December 31-én.

11.1. ábra A kereskedelmi szálláshelyek vendégéjszakáinak szálláshelytípusok szerinti összetétele, 2013

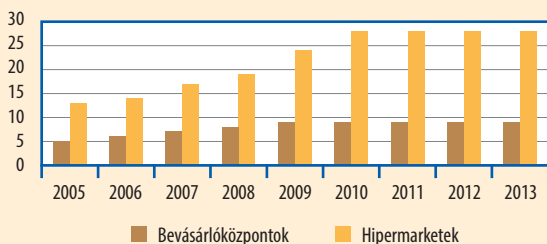
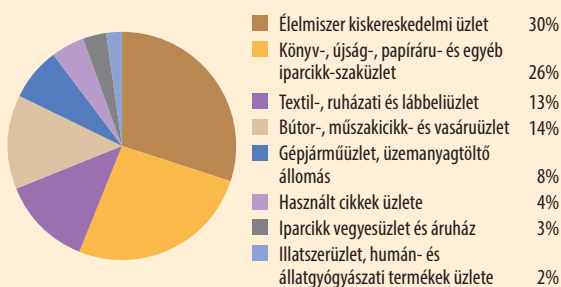

11. A férőhelyek kapacitáskihasználtsága a kereskedelmi szálláshelyeken, 2013 (%)

11.2. tábla A kiskereskedelmi üzletek adatai az év végén

Megnevezés	2011	2012	2013 ^{a)}
Száma összesen	15 691	15 479	15 212
Ebből:			
bevásárlóközpontban működő	322	310	302
hipermarketben működő	639	548	554
Alapterület összesen, ezer m²	2 199	2 180	2 154
Átlagos alapterület, m ²	140	141	142

^{a)} A 2013. július 1-jétől alakult nemzeti dohányboltok adatai nélkül.

11.2. ábra A bevásárlóközpontok és hipermarketek számának alakulása**11.3. ábra** A kiskereskedelmi üzletek megoszlása üzlet-típusonként, 2013. december 31.**11.3. tábla** Vendéglátóhelyek üzlettypusok szerint

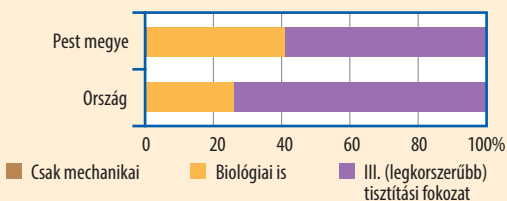
Megnevezés	2011	2012	2013
Étterem, büfé	2 570	2 552	2 589
Cukrászda	414	404	433
Italüzlet és zenés szórakozóhely	2 138	2 054	1 970
Munkahelyi, rendezvényi és köz-étkeztetést végző vendéglátóhely	444	449	443
Összesen	5 566	5 459	5 435

12.1. tábla Környezetvédelmi beruházások és folyó környezetvédelmi ráfordítások*

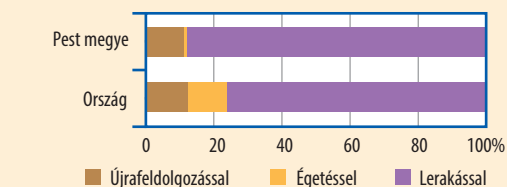
	(millió forint)		
Megnevezés	2010	2011	2012
Közvetlen beruházások	17 433	17 210	8 193
Integrált beruházások	818	457	137
Összesen	18 251	17 667	8 330
Szervezetten belüli, folyó ráfordítások	10 636	14 501	12 264
Külső szolgáltatóknak fizetett díjak	6 004	5 639	5 342

* A 99 főnél többet foglalkoztató gazdálkodó szervezetek esetében, a beruházó székhelye szerint.

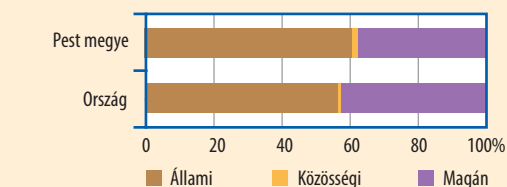
12.1. ábra A tisztított szennyvíz megoszlása tisztítási fokozat szerint, 2012

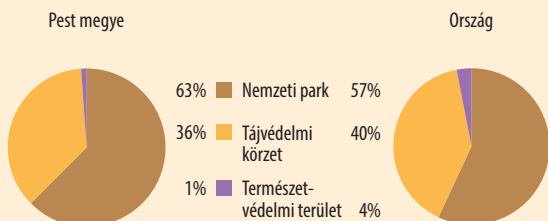
12.2. ábra A hulladék kezelése, ártalmatlanítása, 2013

12.3. ábra Az erdőterület megoszlása tulajdoni jelleg szerint, 2013

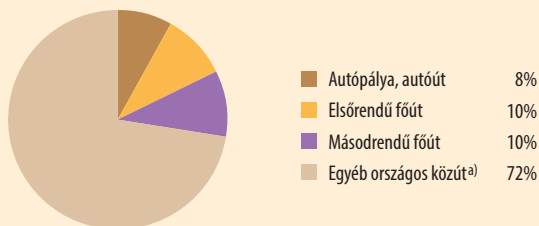
12. Ezer lakosra jutó személygépkocsi, 2013

12.4. ábra Az országos jelentőségű védett területek összetétele, 2013**12.2. tábla** Információ, kommunikáció

Megnevezés	2011	2012	2013
Postai szolgáltatóhelyek száma	236	236	236
Távbeszélő fővonalak	309 292	298 214	332 434
Ezer lakosra jutó távbeszélő fővonal	255	245	272
Kábeltelevízió hálózatba bekapcsolt lakás	230 322	230 623	241 352
Ezer lakosra jutó kábeltelevízió hálózatba bekapcsolt lakás	190	189	198
Internet-előfizetések száma	246 610	269 241	285 354

12.3. tábla Személygépkocsi-állomány

Megnevezés	2011	2012	2013
Személygépkocsi	417 922	422 107	434 564
Ebből: benzinüzeműek aránya, %	75	73	72
Ezer lakosra jutó személygépkocsi	344	347	356

12.5. ábra Országos közutak megoszlása útjelleg szerint, 2013

a) Összekötő, bekötő-, állomáshoz vezető, autópályára és autóútra fel-, illetve levezető út.

Pest megyei portré

Adottságok

Pest megye Magyarország harmadik legnagyobb kiterjedésű megyéje. Nagyjából **hazánk közepén** fekszik – területén, Pustavacson van az ország földrajzi középpontja, melynek helyét az 1979-ben felavatott Jeltorony jelzi –, de északi határvonala egyben országhatár is Szlovákia felé. Közigazgatásilag nem a megye része, ám területe közrefogja az ország fővárosát, amely egyben a megyei közigazgatási szervek, hivatalok többségének a központja is. Pest megye tizennyolc járásból áll, és Budapesttel együtt alkotja Közép-Magyarország régiót.

A főváros meghatározó szerepű a megye életében, **gazdasági erejének** hatásai messzire nyúlnak. A környező települések lakóit százezres nagyságrendben foglalkoztatja, és egészségügyi, tanulási, szórakozási céllal is sok embert vonz. Emellett fordított irányú folyamatok is tapasztalhatók, Budapestről sokan költöznek ki valamelyik környező, nyugodtabb életfeltételeket kínáló településre. A budapesti agglomerációhoz a központtal együtt hivatalosan nyolcvanegy település tartozik, Pest megye helységeinek több mint negyven százaléka, lakosainak kétharmada.

Mivel a főváros az országos közúti és vasúti hálózat központja, és a környéken viszonylag kevés a domborzati akadály, a térségben általában jók a közlekedési lehetőségek: az autópályákon, valamint az M0 gyűrűn a megye települései közül sok gyorsan elérhető. A főúthálózat többnyire jól kiépített. Kevésbé jók a közlekedési lehetőségek a Börzsöny, a Pilis és a Budai-hegység térségében, illetve a Dunán való átkelést nehezíti, hogy nincs elég híd.

Pest megye változatos **természeti adottságokkal** rendelkezik. Területének több mint fele síkság, de tájai között dombságok és hegységek is vannak. Kisebbik, nyugati része a Dunántúlon található, északi és északkeleti tájai a Börzsöny hegyeit és a Gödöllői-dombság lankáit, a többi pedig a Pesti-síkságot és a Kiskunság északi részét foglalja magába.

A Börzsöny és a Visegrádi-hegység jelentős részét vulkanizmus eredményeként andezit és andezittufa alapkőzet alkotja. A Pilis elsődlegesen mészkőből és dolomitból áll, ahogy a Budai-hegység nagyobb része is. A síkvidéki keleti, délkeleti tájakon agyag, homok és lösz alapon alakultak ki a talajok. Pest megye ásványi kincsekben szegény, elsősorban építőiparban használt

anyagokat, mészkövet, illetve a Duna medrének kotrásából származó kavicsot és homokot bányásznak.

A megye felszíni természetes folyóvizei közül a **Duna** szerepe meghatározó: magyarországi szakaszának mintegy negyede itt található, és a térség vízgyűjtő területeinek nagy része hozzá tartozik. Legjelentősebb mellékfolyója az északról beléömlő Ipoly, amely egyben államhatár is. A különleges vízi természeti értékek között említhető a Ráckevei-Dunában található mintegy 700 hektár kiterjedésű úszóláp, amely Európában a második legnagyobb ilyen képződmény.

A megye változatos tájain sokszínű a természetes növénytakaró. Jellegzetes fás társulások 600 méteres magasság felett a zárt állományú bükkösök, főként a Börzsönyben és a Pilisben képeznek összefüggő erdőket. Alacsonyabb szinteken gyertyános-tölgyesek, cseres-kocsánytalan tölgyesek, cseres-kocsányos tölgyesek fordulnak elő. Utóbbiak a sztyeppes pusztai tölgyesek jellegzetes fajai, legismertebb képviselőjük a mintegy 450-600 évesre becsült nagykőrösi Pálfája erdő névadó kocsányos tölgye. A lágyszárú természetes növénytakaróból világviszonylatban is kiemelkedő jelentőségű a pilisi len, amely a Szénás-hegycsoport dolomit kopárjain él, és fokozott természetvédelmi oltalom alatt áll. Nagy részben Pest megye területére esik a több mint hétszáz védett és fokozottan védett fajjal rendelkező Duna-Ipoly Nemzeti Park, illetve a Kiskunsági Nemzeti Park egy kis része is átnyúlik ide.

A megye időjárását a domborzat és a természetes növénytakaró tájankénti különbségei befolyásolják. A sík területekre évi 400–600 milliméter közti csapadékmennyiség és 10 Celsius fok fölötti középhőmérséklet, míg a hegyvidékre nedvesebb, hűvösebb idő jellemző.

Pest megyéhez 187 település tartozik, a legnépesebbek főleg a **budapesti agglomerációban** helyezkednek el. A megyei jogú városi rangot viselő Érdenek a legtöbb a lakosa – több mint hatvanezer – és további tizenegy település lélekszáma haladja meg a húszezret. Népségük gyarapodásához nagymértékben hozzájárultak a Budapestről az elővárosi övezetbe költözők. Az agglomerációs övezetbe nem tartozó, a fővároshoz kevésbé szorosan kötődő megyei települések a Duna fő ágától északra, illetve keletre fekszenek. Közülük a legnagyobbak (például Cegléd, Nagykőrös vagy Dabas) térségi központi szerepet látnak el – általában járásközpontként is működnek – és többségüket érinti az elsőszámú országos főutak egyike. Ezekben a városokban erősebben jelenik meg a vidéki arculat, mint a főváros környékén és a mezőgazdaság jelentősége is nagyobb.

A megye legkisebb településeinek zöme a Börzsönybe koncentrálódik (még a térségi központ, Szob lakossága sem éri el a háromezer főt), de általában kevesen élnek a tőle délkeletre lévő aszódi és váci járás, valamint a Szentendrei-sziget és a Csepel-sziget déli felének községeiben is. A Budai-hegységre és a Pilisre csak részben jellemzők a kis lélekszámú települések, egyes részeken az intenzív bevándorlás és a vele járó lakásépítés következtében jelentősen emelkedett a beépített terület nagysága, a települések néhol gyakorlatilag egymással is összenőttek.

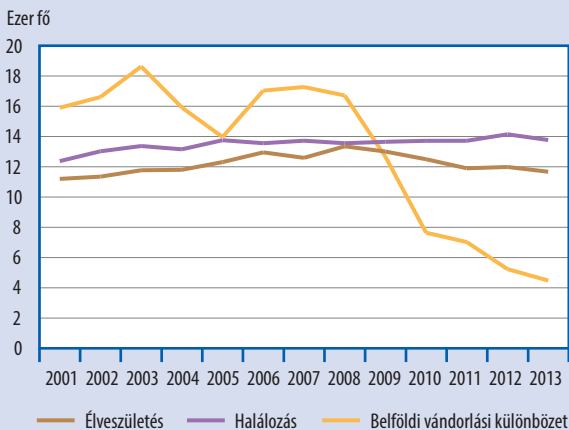
A megyében 54 **város** van, Békés megye után itt a második legnagyobb a városi jogállású települések aránya. A városok többsége Budapesttel határos, vagy a szűkebb környezetében található, a fővárostól távolabbiak pedig főleg a 4-es és az 5-ös számú főút mentén fekszenek.

Társadalom

Pest az ország legnépesebb megyéje, a 2014 év eleji adatok szerint 1 millió 221 ezer lakossal rendelkezik, itt koncentrálódik az ország **népességének** 12%-a.

Lélekszáma az 1990 utáni években indult látványos növekedésnek, mivel az azóta eltelt időszakban összesen mintegy 300 ezer fős bevándorlási többlete adódott. Az új beköltözők zöme korábban Budapesten élt.

1. ábra Főbb népmozgalmi események, 2001–2013

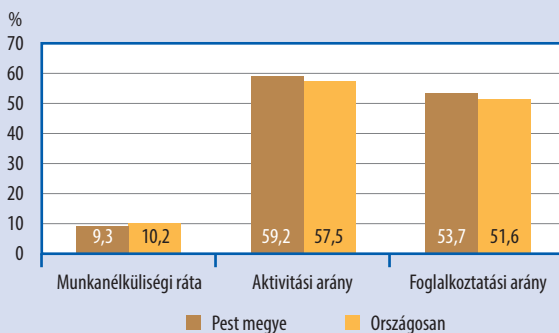

A természetes **népmozgalmi folyamatok** – azaz az élveszületések és a halálozások – egyenlege 1990 óta negatív, összesen mintegy 38 ezer fős népességfogyást eredményezett, azonban a természetes fogyás népességre vetített értéke a megyék közül itt a legkedvezőbb (évente $-0,2$ és $-3,3$ ezrelék közötti).

Pest megye – Szabolcs-Szatmár-Bereg megye után – az ország második legfiatalabb korösszetételű megyéje: 2013-ban a 0–14 évesek aránya 17%, a 15–64 éveseké 68%, az ennél idősebbeké 15% volt. (Országosan 14, 68 és 17% volt az arány.) Száz gyermekre a megyében 91 időskorú személy jutott, míg országosan 119.

2013-ban a megyei 15–74 éves népesség 53,7%-a, 519,9 ezer fő volt **foglalkoztatott**. A foglalkoztatási ráta, vagyis a foglalkoztatottak aránya az adott korú népességen belül 2,1 százalékponttal haladta meg az országos átlagot. A munkanélküliek átlagosan 53,2 ezren voltak, a munkanélküliségi ráta 9,3%-ot tett ki, ez utóbbi mutató is csaknem 1 százalékponttal alacsonyabb, mint országosan. A foglalkoztatottak és a munkanélküliek együttes száma, vagyis a munkaerőpiac kínálati oldalát alkotó gazdaságilag aktívak létszáma 573,1 ezer főt tett ki, az 59,2%-os aktivitási arány 1,7 százalékponttal kedvezőbb, mint átlagosan.

2. ábra A 15–74 éves népesség gazdasági aktivitása, 2013

A munkaerő-piaci helyzet és az **iskolai végzettség** között szoros kapcsolat van, a képzettség jelentősége egyre nő. Pest megye a főváros után a népesség iskolázottsága szempontjából az ország legkedvezőbb helyzetű megyéje. A 2011. évi népszámlálás adatai szerint a népesség 96%-a elvégezte legalább az általános iskola 8. évfolyamát. A 18. életévüket betöltöttek közel 52 százalékának volt érettségije, ami 14 százalékponttal haladta meg a tíz évvel ezelőtti arányt. Jelentősen emelkedett a diplomások aránya is, a 25 éves és

idősebbeknek az előző népszámláláshoz képest 8,1 százalékponttal nagyobb hányada, közel 20 százaléka szerzett oklevelet a felsőoktatásban. (Országosan 95%, 49% és 19% volt az arány.)

A foglalkoztatottak iskolázottsági mutatói kedvezőbbek, mint a teljes népességre vetített mutatószámok. Az általános iskola 8. osztályát a foglalkoztatottak csaknem teljes köre elvégezte. Érettségije több mint 62%-uknak, diplomája 25%-uknak volt.

2013-ban Pest megyében a teljes munkaidőben alkalmazásban állók havi **bruttó átlagkeresete** 213 600 forintot tett ki, az országos átlag 8%-kal magasabb volt ennél (230 700 forint). A bruttó keresetek rangsorát tekintve Pest megye a hatodik helyen állt. Az adókkal és járulékokkal csökkentett (családi adókedvezmény nélkül számított) havi nettó átlagkereset 139 900 forint, az országos átlagnál (151 100 forint) 7,4%-kal kevesebb.

2012-ben a megyében állandó lakcímmel rendelkező népesség 43%-a fizetett adót, közel azonos arányban, mint az ország egészében. Ugyanakkor az egy adófizetőre jutó szja-alapot képező jövedelem Pest megyében 2 millió 115 ezer forint volt, 227 ezer forinttal több, mint országosan.

Gazdaság

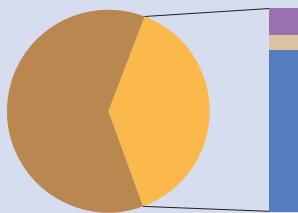
A főváros közelségéből fakadó kitűnő megközelíthetőségnek, infrastrukturális fejlettségnek és a kedvező munkaerő-piaci feltételeknek köszönhetően Pest megye az ország legfejlettebb gazdaságú területeinek egyike. A vidéki átlagnál jóval kedvezőbb vállalkozási környezet jelentős vonzást gyakorol a külföldi és belföldi befektetőkre egyaránt: a 2013. évi adatok alapján a megyében összesen 188 ezer **vállalkozást** regisztráltak, az országos érték több mint tizedét. A vállalkozások közel fele társas vállalkozásként szerepelt a cégregiszterekben, lényegesen nagyobb hányada, mint átlagosan. A megyei vállalkozások körében az országosnál lényegesen nagyobb arányban képviseltetik magukat a tőkeerősebb társasági formák: az összes regisztrált társas vállalkozás több mint kétharmada korlátolt felelősségű társaságként, további 0,6%-a részvénytársaságként szerepel a nyilvántartásokban, amelyek sorrendben 15 és 8,5%-át adták az ország e vállalkozási formákban regisztrált vállalkozásainak. A megye nemzetközi befektetési vonzerejét az Európai Unióhoz való csatlakozás tovább erősítette: itt összpontosul a hazánkban működő külföldi érdekeltségű vállalkozások

9,6%-a, továbbá az országba érkező külföldi működő tőke valamivel több, mint tizede.

A fővárost körülölelő Pest megye makrogazdasági szinten mért teljesítménye országos viszonylatban is kiemelkedő: a legfrissebb előzetes adatok alapján 2012-ben Magyarország **bruttó hazai termékének (GDP)** kicsivel több mint tizedét a megye gazdasága adta. Egy lakosra 2 millió 346 ezer forint GDP jutott, ami ugyan 17%-kal kevesebb, mint az országos, de 10%-kal magasabb, mint a „Budapest-hatástól” megtisztított vidéki átlag. A megye gazdaság szerkezetét a szolgáltatási ágak túlsúlya jellemzi: amellet, hogy részesedésük a megyében előállított összes bruttó hozzáadott értéken belül meghaladta a 60%-ot, itt összpontosult az ország összes szolgáltatási ágakból származó bruttó hozzáadott értékének 9,7%-a. A szolgáltatási ágak közül a kereskedelem, gépjárműjavítás, az ingatlanügyletek, a szállítás, raktározás, valamint az információ, kommunikáció szerepe meghatározó a megye gazdasági szerkezetében.

3. ábra A bruttó hozzáadott érték megoszlása összevont gazdasági áganként, 2012

■ Szolgáltatási ágak	61,5%
■ Termelő ágak	38,5%
■ Építőipar	5,2%
■ Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat	2,7%
■ Ipar	30,6%

A termelő ágak közül az ipar súlya kiemelkedő: 2012-ben a megyében előállított bruttó hozzáadott érték valamivel több mint háromtizede származott e gazdasági ágból. Az iparon belül a feldolgozóipar, azon belül is a vegyipar, a gépipar és az élelmiszeripar szerepe jelentős. A megye gazdasági életében az építőipar súlya lényegesen szerényebb (5,2%), mint az iparé, azonban a megye hazai összteljesítményből való részesedése mindkét gazdasági ág esetében meghaladta a 10%-ot.

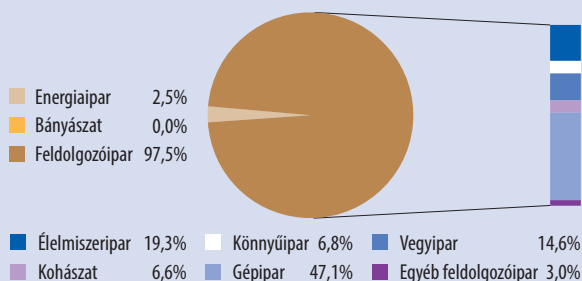
A **termelőágak** teljesítményének vizsgálata is a megye átlagnál kedvezőbb helyzetéről tanúskodik. A 2013. évi előzetes adatok alapján a 49 főnél többet foglalkoztató, hazai székhelyű ipari vállalkozások termelési értékének 6,9, értékesítési árbevétel-

telének pedig 6,2%-a Pest megyében realizálódott, egyaránt hatodik helyet elfoglalva a megyei rangsorokban. A Pest megyei ipari vállalkozások főként külpiacokra termelnek: 2013. évi árbevételük valamivel több mint kétharmada exportértékesítésből származott. A Pest megyei székhelyű ipar szerkezetében mind a termelés, mind az értékesítés tekintetében – hasonlóan a makro szinten feltárt tendenciákkal – a vegyipar (ezen belül a gumi-, műanyag és nemfém ásványi termék gyártása), a gépipar (ezen belül a számítógép, elektronikai, optikai termék, valamint a gép, gépi berendezések gyártása és a járműgyártás) és az élelmiszeripar (élelmiszer, ital, dohánytermék gyártása) szerepe jelentős.

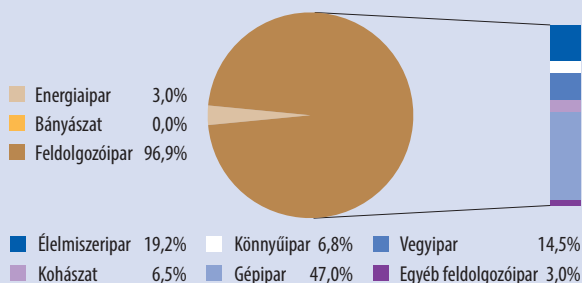
Az 5 főnél több munkavállalót foglalkoztató Pest megyei székhelyű vállalkozások az ország építőipari termelésének 11%-át adták, súlyuk a vidéki össztermelésen belül még ennél

4. ábra A Pest megyei székhelyű ipari vállalkozások megoszlása nemzetgazdasági áganként és ágazatcsoportonként, 2013

A Pest megyei székhelyű ipari vállalkozások termelési értékének megoszlása, 2013

A Pest megyei székhelyű ipari vállalkozások értékesítési árbevételének megoszlása, 2013

magasabb, 17% volt. Náluk összpontosult továbbá az összes hazai építőipari szerződésállomány 10, valamint a vidéki szerződésállomány 21%-a: arányuk a tárgyidőszakban megkötött új szerződések esetében 9,3, illetve 18% volt. A több szállal a fővároshoz kötődő Pest megyei építőiparban kiemelt szerep jut a lakásépítéseknek. 2013-ban az országban átadott új lakások 19%-a a megyében épült, nagyobb részük (több mint hattizedük) az országos tendenciákkal megegyezően természetes személyek megbízásából.

Kiemelt értékünk

DUNAKANYAR – A TURISTÁK ÉS TERMÉSZETJÁRÓK „MEKKÁJA”

„Alig hallottam, sorsomba merültem,
hogy fecseg a felszin, hallgat a mély.
Mintha szivemből folyt volna tova,
zavaros, bölcs és nagy volt a Duna.”

József Attila: A Dunánál

A Dunakanyar a Duna Esztergom és Budapest közötti szakasza. Tágabb értelemben idesoroljuk még a Duna jobb partján elhelyezkedő Visegrádi-hegység, Pilis vidékét, valamint a folyam bal partján emelkedő Börzsöny hegység Pest megyéhez tartozó felét. Elnevezése abból ered, hogy itt a folyó folyásiránya nyugatkeletiről észak-délire vált. E térség hazánk egyik legfontosabb turisztikai körzete, amely a világörökségi várományosi listán is szerepel „Dunakanyar kultúrtáj” megnevezéssel.

FÖLDRAJZI ADOTTSÁGOK

A ma is látható **felszín kialakulása** 2,5-3 millió évvel ezelőtt kezdődött. Az Ős-Duna medre egyre mélyebben bevágódott a vulkáni fennsíkba, miközben a jégkorszaki tektonikus mozgás eredményeképpen kiemelkedtek a Visegrádi-hegység és a Börzsöny vonulatai. Ez a folyamat több szakaszban játszódott le, a bevágódás szüneteiben teraszlépcsők sorozata alakult ki mindkét parton.

A Dunakanyar **tájképe** változatos, hegységek és síkságok egyaránt található rajta. A kanyartól északra emelkedik a Bör-

1. kép Dunakanyar és térsége

Készítette: Tolnai Gábor

zsöny vulkanikus hegység. A legmagasabb csúcsai a 939 m magas Csóványos (az ország 4. legmagasabb pontja), és a Nagy-Hideg-hegy (865 m). A Börzsönytől délre terül el a Visegrádi-hegység, amelynek legmagasabb pontja Dobogókő (700 m). A két hegységet a Duna vadregényes völgye választja el egymástól, jóllehet kialakulásuk közös gyökerű. A Duna jobb partján található Pilis nem vulkanikus eredetű, túlnyomórészt mészkő és dolomit alkotja, területe karsztosodott, kevés állandó vízfolyása, viszont közel 200 barlangja van. Legmagasabb csúcsa a Pilis-tető (757 m).

A **Duna** Európa második legnagyobb folyója, teljes hossza 2860 km, a Rajka és Mohács közötti magyarországi szakasza 417 km, ezen belül a Duna-kanyar hossza (Esztergom és Budapest között) 60 km. A Duna vastag kavicsrétegei, gazdag vízhozama, a felszín alatti vizek biztosítják a főváros és környékének vízellátását. Ugyanakkor a folyó fontos szerepet tölt be a térség gazdaságában (szállítás, közlekedés) és idegenforgalmában is.

A térség **éghajlatát** a nagy vízfelület és az erdővel borított hegyek kedvezően befolyásolják. Nem túlzottan szigorú a tél, a nyár általában mérsékelt meleg. A Dunakanyar változatos domborzatának egyik következménye az éghajlati viszonyok eltérése. A hegységekben az évi középhőmérséklet 8 °C alatti, a medencékben ugyanakkor több mint 10 °C. A legtöbb csapadék a középhegységek legmagasabb területein esik, évente átlagosan 750–780 mm. A síksági és dombsági területeken már csak 500–600 mm csapadék hull.

A Dunakanyar **növény- és állatvilága** gazdag. Növényzetét a sokszínűség mellett az átmenet jellemzi. Ennek oka részben az alapkőzet változatossága, részben pedig a szubmediterrán és a kontinentális klímahatárok találkozása. A hegységek nagyobb részén bükkösök találhatók, melyekben sok a szarvas, az őz és a vaddisznó.

TÖRTÉNELEM

A terület nemcsak természetileg érdekes, hanem a magyar történelem szempontjából is kiemelkedő jelentőségű. Az újkőkortól számítható a térség benépesítése, írásos története azonban a Kr. u. I. évszázadban kezdődik, amikor a rómaiak elfoglalták Pannóniát, elérték a Dunát és elkezdték mellette kiépíteni a birodalom határát, a limest.

A római korban a katonai táborokból, vagy a mellettük kialakult polgári településekből keletkezett a mai városok jelentős része, sok modern út a rómaiak által épített utak nyomvonalát követi. A hunok az V. század elején kiűzték a rómaiakat, utánuk különböző szláv törzsek, majd avarok laktak itt.

A magyar honfoglalás után ez a vidék lett a fejedelmi törzs székhelye. Kezdetben Székesfehérvár volt a központ, azonban Géza fejedelem Esztergomot választotta székhelyéül. Századokon keresztül innen irányították a magyar királyságot és a magyar római katolikus egyházat. Az Anjou királyok, valamint Hunyadi Mátyás uralkodása idején elsősorban Visegrád töltött be jelentős szerepet. A környező településekre kedvezően hatott a királyi udvar közelsége.

A török hódoltság pusztulást hozott a térségre, sok település elnéptelenedett. A törökök kiűzése után a megmaradt vagy visszatérő magyar családok mellé szerbek, a délnémet területekről és a Rajna-vidékről svábok, a Felvidékről szlovákok érkeztek. Az ő leszármazottaik élnek ma is a térségben.

A XVIII–XIX. században újjáépültek és fejlődésnek indultak a települések. A hajózás, a vasút megindulásával, majd az úthálózat kiépítésével a Dunakanyar kedvelt kiránduló- és üdülőhellyé vált. A XX. század elejétől kezdve egyre növekszik a természetjárás népszerűsége, és a térség idegenforgalmi jelentősége.

2. kép Dunakanyar

Forrás: pixabay.com

3. kép Sibrik-dombi római erőd
és az ispáni vár

Forrás: vizitvisegrad.hu

TURISZTIKAI VONZERŐ

A Dunakanyar legfőbb **üdülési adottságait** – jelentős mértékű erdős terület, a térséget kettészelő Duna – már a 19. század végén felismerték Budapest polgárai. A századfordulótól kezdődően a jobb módú fővárosi polgárok a kedvező adottságú településeken telkeket vásároltak, és a nyári, hétvégi időszakokra kitelepedtek a Dunakanyarba. Napjainkban az üdülőkörzet a nemzetközi és a hazai idegenforgalom egyik elsődleges fogadóterülete, erre táji, természeti, kultúrtörténeti és közlekedésföldrajzi adottságai egyaránt alkalmassá teszik.

Egész évben változatos **programkínálat** várja az idelátogatókat: fesztiválok, szabadtéri színelőadások, várjátékok, koncertek, kiállítások, lovas programok, művészeti hetek, szüreti mulatságok, búcsúk, különböző sportrendezvények.

A különböző programok mellett az országos és helyi jelentőségű, **védett és fokozottan védett értékek** különleges látnivalót kínálnak az érdeklődőknek. A térség művészettörténeti és történelmi emlékekben az ország egyik leggazdagabb vidéke, közülük is a legismertebbek a fejedelmi és királyi építkezések Esztergomban, Dömösön és Visegrádon. Az idegenforgalmi kínálat fontos eleme a **sportolási, a rekreációt biztosító lehetőségek** megteremtése. A Dunakanyar egyik vonzerejét a már a II. világháború előtti időszakban megélénkült dunai vízisportélet adta, ekkor épültek ki a dunakanyari vízi túrázás alaplétesítményei. A térségben feltárt termálvíz készlet a kőolajkutatók próbafúrásai nyomán került felszínre. A területen jelentősebb természetes tavak nincsenek, de a horgászok bőven találhatnak halban gazdag vize-

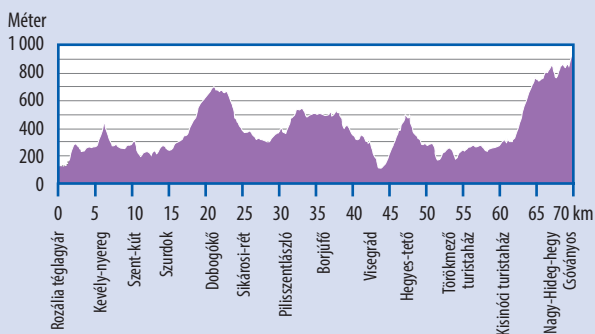
ket. A kerékpározás feltételei ideálisak a Duna mentén, mindkét partján található bicikliút. A téli üdülés keretében mód nyílik a téli sportok gyakorlására, pl. sielés a Börzsönyben vagy Dobogókőn. Ezeken kívül újabban megjelentek más sportolási lehetőségek (tereplovaglás, sárkányrepülés, sziklamászás) is. A vidék a kirándulók, gyalogtúrázók paradicsoma. A Duna jobb és bal partján közel azonos az erdővel borított terület, a turistautak jól feltártak. A tájegység néhány települését érinti az országos kéktúra útvonala, érdemes több napos, hosszabb túrát tenni ezen az útvonalon.

BARANGOLÁS A DUNAKANYAR VIDÉKÉN

Az **Országos Kéktúra** Magyarország északi tájain végighaladó, a Vas megyei Írott-kőtől a Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Hollóházig tartó, folyamatos turistaút. A hossza több mint 1100 km. Ez Magyarország és Európa első hosszú távú turistaútja. Az útvonalat végigjárva a rendszeres sportoláson túl képet kaphatunk hazánk életéről, fejlődéséről, megismerhetjük mindennapjait, történelmét, föld- és vízrajzát, állatvilágát és természeti szépségeit. A „másfélmillió lépésben” megtehető túraútvonal 27 szakaszra van bontva. A leghosszabb az 1-es, Írott-kő-Sárvár illetve a 2-es Sárvár-Sümege szakasz. Mindkettő 72 km hosszú. A legrövidebb a 14-es szakasz, amely a Hűvösvölgy-Rozália téglagyár között húzódik 14 km hosszan.

Barangolásunkat a 15-ös szakaszon kezdjük, Budapest északi határánál lévő Rozália téglagyártól indulva, célunk a kék jelzésen eljutni a Börzsöny legmagasabb csúcsára, a Csóványosra.

5. ábra A bejárt útvonal metszete

A Rozália téglagyártól elindulva megkezdjük a felkapaszzkodást a Köves-bérc oldalában. A fennsíkra érve a régi kőfejtők mélyedései között kacskaringózva átvágunk azon és megpillantjuk Pilisborosjenő első házait. A települést elhagyva már előbukkan a Kevély hegyvonulat, célunk a két csúcson közötti nyereg. Útközben megtekinthetjük a Teve-szikla egészen furcsa alakzatát, majd az Egri vár díszleteit, amit még az 1970-es években építettek az Egri csillagok forgatására.

4. kép Teve szikla

Forrás: dobogokoturistahaz.hu

A nyereg után a Szent-kút kápolna mellett elhaladva elérjük a Dera-patakot és annak szűk völgyében, a pilisszentkereszti Szurdokon – amely a Dunakanyar térség egyik legszebb természeti képződménye – sétálhatunk végig.

Az izgalmas szakasz után Pilisszentkereszten megpihenhetünk, majd megkezdjük a felkapaszkodást a Visegrádi-hegység legmagasabb pontjára, a 700 m magasan lévő Dobogókőre. A csúcson a Báró Eötvös Loránd turistaház épülete áll, melynek teraszáról elképesztő panoráma tárul elénk a Dunakanyarról.

5. kép Pilisszentkereszti Szurdok

Forrás: turautak.com

Továbbindulunk Dobogókő gerincéről, a következő állomás Visegrád. Megkezdjük a leereszkedést, a Sikárosi-rét után megérkezünk Pilisszentlászlóra, innen emelkedő jön a Rózsa-hegyre, majd a Szent László-hegyre. Az Urak asztala igen meredeken leszakadó oldala és Borjúfő sziklája után hamarosan elérjük a Nagy-Villám nyergében lévő parkolót, a távolban már feltűnik a bobbpálya és a Zsitvay kilátó, utóbbi teraszáról csodálatos körpanoráma nyílik.

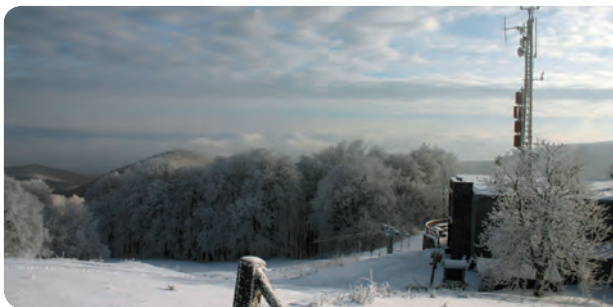

6. kép Panoráma a Julianus kilátóból

Forrás: kektura.click.hu

A körbetekintés után induljunk vissza a nyeregbe, ahonnan tovább gyalogolva elérkezünk a Fellegvárhoz. Elballagva mellette meredek ereszkedéssel hamarosan beérünk Visegrádra, ott kompra szállunk és áthajózunk a túloldalra, Nagymarosra.

A Pilis és a Visegrádi-hegység meghódítása után a Börzsöny következik. Nagymaroson átgyalogolva megkezdjük az emelkedést a Hegyes-tetőre. A 482 m magas csúcán álló Julianus kilátó az egyik legjobb kilátópont a környéken.

7. kép Nagy-Hideg-hegy és a turistaház hótakaróban

Forrás: www.hojelentesek.hu

Folytatjuk utunkat, a Törökmező turistaházat elhagyva lefelé megyünk tovább a Halastóvölgyében, meg is tekinthetjük a kis állóvizet. Majd emelkedő következik, megérkezünk Kóspallagra, átgyalogolunk rajta és a Kisinóci turistaházban megpihenünk, mert utunk egyik legnehezebb része következik: 320 m magasságról indulunk a 865 m magas Nagy-Hideg-hegy csúcsra, alig több mint 5 kilométeres úton, amelynek a végén egy turistaház található.

A turistaháztól továbbindulva megkezdjük az újabb kaptatót a Csóványosra. Közvetlenül a csúcs alatt megtekinthetjük az ösvénytől balra álló Korona-kő magányos szikláját, majd az út végén elérjük a hegytetőt és megpillantjuk magunk előtt a magas, vasbeton geodéziai mérőtornyot.

Források:

termeszetbarat.hu

Dr. Czellár Katalin: *Dunakanyar és környéke (tájról tájra)*. Frigoria Könyvkiadó, Budapest, 2003.

Kövári Lajos, Bódiné Vajda Györgyi, Sánta Imréné (szerk.): *Kiemelt üdülőkörzetünk a Dunakanyar*. Központi Statisztikai Hivatal Budapesti és Pest Megyei, Komárom-Esztergom Megyei, Nógrád Megyei Igazgatósága, Budapest, 2000.

A *Dunakanyar és térsége* térképet Tolnai Gábor készítette.

© Központi Statisztikai Hivatal, 2014

Felelős kiadó:
Dr. Vukovich Gabriella elnök

Készült a Tájékoztatási főosztályon.

Főosztályvezető:
Freid Mónika

Felelős szerkesztő:
Vida Judit

Szerzők:
Bakos Norbert, Fábiánné Peszteritz Mónika, Fodor Alice,
Gerse József, Hidas Zsuzsanna, Kormos Zoltán,
Némethné Csehi Tünde, Pásztor László, Szilágyi Dániel

Technikai előkészítés:
Némethné Csehi Tünde

Kiadványterv:
Gyulai Katalin

Kézirat lezárva: 2014. szeptember

Internet: <http://www.ksh.hu>

Borítóterv: Lounge Kft.

Nyomdai kivitelezés: Xerox Magyarország Kft. – 2014.082